

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Cursus theologici iuxta scholasticam huius temporis
Societatis Jesu methodum tomus ...**

Amico, Francesco

Duaci, 1640

Disputatio Vigesima Qvarta. De Diuinis Notionibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82000](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82000)

DISPUTATIO XXIV.

De Diuinis Notionibus.

SECTIO PRIM A.

An admittenda sint aliqua Notiones in personis Diuinis?

I. **R**EMITTENDA est diuisio Notionis, in formalem, & obiectiuam. Formalis est notitia, quā vna res ab alia dignoscitur. Obiectiua verò est proprietas seu forma, qua vna res ab alia distinguitur; quæque notioni formali respondet: in præsentem autem cum communi Theologorum disputamus de notione obiectiua, qua vna persona diuina discernitur ab alia, connotando tamen notionem formalem. In quo sensu notionem definit S. Thomas 1. p. quæst. 32. artic. 2. & 3. vt sit propria ratio cognoscendi personam diuinam in abstracto significatam, de qua nunc quærimus, an sit in diuinis personis admittenda.

S. Thomas.

Præpositi-
uius.

S. Thomas.

Ariminenf.

Ecclesiæ au-
thoritas.S. Thomas,
Syluius
& reliqui
Scholastici
cum Magi-
stro.

Damascen.

2. PRIMA sententia fuit præpositiui relati à S. Thoma art. 2. præcit. negantis, in diuinis personis esse vllas notiones admittendas. A qua sententia non multum recedit Ariminenfis in 1. dist. 26. vbi solum concedit in Diuinis personis proprietates *intransitue*, non autem *transitue*, hoc est, vt ipse explicat, proprietates, quæ sunt ipsamet personæ, non autem quæ sint aliquo modo à personis distinctæ, etiam secundum modum concipiendi nostrum, nisi tantum secundum voces & conceptus formales. In quo sensu explicat auctoritatem illam Ecclesiæ in præfatione de Trinitate, *Et in personis proprietas, & in essentia unitas, & in maiestate adoratur aequalitas*. Vbi docet, unitatis numerum positum esse pro numero multitudinis; nam potius legendum esset, *Et in personis proprietates*, quæ sunt ipsamet personæ realiter inter se distinctæ. Fundamentum vtriusque est, quoniam in Deo ob summam simplicitatem nulla est distinctio cōmunis à proprio: ergo nulla notio importans proprium à communi distinctum.

3. SECUNDA sententia est S. Thomæ, Syluij loco paulò antè citato, & reliquorum Scholasticorum communis in 1. dist. 26. 27. & 28. cum Magistro iisdem locis, admittentium in diuinis personis notiones, quibus tanquam caracteristicis notis vna persona discernitur ab alia. Eaque apertè colligitur ex Patribus, qui sæpe ad dignoscendas diuinas personas vtuntur nominibus abstractis, importantibus proprietates personarum in abstracto significatas. Legatur Damascenus lib. 1. de fide cap. 11. *Secundum omnia*, in-

quit, *unum sunt Pater, Filius, & Spiritus sanctus, præter (si ita dicamus) ingignentiam, gignentiam, & processionem*. Nam *unum agnoscimus Deum*, in solis proprietatibus Paternitatis, Filiationis, & Processionis differentiam intelligimus. Vbi per nomina abstracta explicat hypostaticas differentias diuinarum personarum, quas lib. 3. cap. 6. *Characteristicas, signales quæ proprietates* appellat. Eisdem notiones in diuinis personis expressè admittit Augustin. lib. 5. de Trinit. cap. 6. *Alia est*, inquit, *notio, qua intelligitur Genitor, alia, qua Ingenitus*. Et passim cæteri Patres tam Græci, quàm Latini. Vt meritò recentiores Theologi opinionem Præpositiui notiones in diuinis negantis, erroris notacenseant: & sanè ad minimum temeritatis notam non effugiet, cum sit contra omnes Scholasticos, & communem modum loquendi & sentiendi Patrum in re grauissima, in qua non modò res, sed etiam nomina & loquendi modi, non sunt sine auctoritate & approbatione Conciliorum & Patrum admittendi.

Augustin.

Patres
Græci &
Latini.Præpositiui
opinio à
Scholasticis
notatur.

4. Potissimum fundamentum admittendi notiones in diuinis est, vt perfectius possit vnaquæque persona sua quasi caracteristica nota & proprietate à nobis dignosci & significari. Nam licet potuissemus per nomina complexa, & concreta vnam personam ab alia discernere ac distinguere, commodius tamen id præstamus per voces incomplexas & abstractas: expediuiusque respondemus hereticis interrogantibus & vrgentibus, quo Pater differat à Filio, & vterque à Spiritu sancto? paternitate scilicet, filiatione, & processione in abstracto significatis. Etenim, sicut rectè dicitur Pater Deitate est vnum cum Filio & Spiritu sancto; ita paternitate est alius à Filio & Spiritu sancto. Nam, vt rectè docet S. Thomas præcit. art. 2. sicut essentia significatur vt *quid*, persona verò vt *quis*; ita proprietas significatur vt *Quo*. Confirmatur, quia cum in Patre duplex sit relatio Genitoris ad Genitum, & Spiratoris ad spiratum: similiter in Filio duplex sit relatio Geniti ad Genitorem, & spiratoris ad spiratum, nisi haberemus nomina abstracta, vix possemus has duas relationes in Patre & Filio designare.

S. Thomas.

5. Ad fundamentum autem Præpositiui negandum est, hanc distinctionem proprii à communi, per nomen abstractum importatam, præiudicare diuinæ simplicitati:

Ad funda-
mentum
Præpositiui.

quoniam

quoniam hæc distinctio fundatur tantum in modo significandi, qui immediatè sequitur modum concipiendi nostrum. Vnde sicut absque præiudicio diuinæ simplicitatis concipimus, proprium præcisum à communi: ita absque præiudicio eiusdem possumus per nomina abstracta, & incomplexa significare proprium vt præcisum à communi.

SECTIO II.

Quot Notiones admittendæ sint in diuinis personis?

6. COMMVNIS sententia Theologorum cum S. Thoma prima parte quest. 32. art. 3. & Scholasticorum in 1. dist. 26. 27. & 28. est, quinque nec plures, nec pauciores admittendas esse notiones in diuinis, Innascibilitatem, paternitatem, filiationem, processionem, & spirationem Patri Filioque communem. Hic notionum numerus primo colligitur ex Patribus: nam Damascenus, vt sectione præcedente vidimus, quatuor enumerat, *Ingentiam, Paternitatem, Filiationem, & Processionem*. Ex alijs verò Patribus, saltem sub alijs vocibus, *Emittentis, proferentis, & donatoris* manifestè colligitur quinta notio spirationis communis.

7. Secundò idem numerus notionum eruitur ex natura ipsarum *notionum*, quæ, vt cum S. Doctore supra definiuimus, est *propria ratio cognoscendi personas diuinas in abstracto significata*, sed quinque sunt proprietates, quæ velut characteristicæ notæ intellectum nostrum ducunt in perfectam cognitionem diuinarum personarum, nempe innascibilitas, paternitas, filiatio, processio, & communis spiratio. Igitur quinque tantum sunt notiones, nec plures, nec pauciores in diuinis.

8. Ad vim huius rationis altius penetrandam, eamque à multis obiectionibus facilius tuendam, Nota, ad propriam rationem *Notionis*, de qua Patres, & Scholastici loquuntur, quinque esse necessaria. Primum est, vt non sit perfectio communis omnibus personis. Defectu huius conditionis nullum attributum est notio. Non est tamen necessarium, vt sit proprietas vnus tantum personæ, vt putauit Mayronus infra citandus: nam potest esse notio discretiua duarum personarum à tertia, vt est spiratio actiua discretiua Patris & Filij à Spiritu sancto.

9. Secundum est, vt non sit forma diuinis personis conueniens per solam præcisionem nostri intellectus, sed re ipsa existens vna vnitate singularitatis vnus, vel duarum personarum propria. Defectu huius conditionis ratio principij productiui, in qua Pater & Filius; & ratio termini producibilis, in qua Filius & Spiritus sanctus conueniunt, non est notio. Ratio huius conditionis est, quia notio ducere debet intellectum ad cognoscendas personas diuinas secundum proprietates,

quas in seipsis realiter includunt: quibus perfectè cognitis cognoscuntur omnes conuenientiæ, quæ per præcisionem intellectus possunt ab illis abstrahi.

10. Tertium est, vt non sit ratio vel formalitas quasi partialis, & inadæquata vnus eiusdemque completæ proprietatis, sed adæquata & totalis proprietatis vnus, vel duarum personarum. Defectu huius tertiæ conditionis ratio fontalis principij, locutoris, & radicis totius fecunditatis, non est distincta notio in Patre, sicut nec ratio Verbi, imaginis, characteris in Filio; aut doni, vinculi, & mutui nexus erit specialis notio in Spiritu sancto. Ratio huius conditionis est, quia omnes istæ quasi partiales & inadæquatæ formalitates cognoscuntur cognita totali proprietate personæ, in qua omnes istæ formalitates formalissimè includuntur. Vnde qui per innascibilitatem & paternitatem cognoscit Patrem, statim cognoscit illum vt fontem & radicem totius diuinæ fecunditatis, & vt locutorem & prolatorem æterni Verbi. Et qui per filiationem cognoscit Filium, statim cognoscit illum, vt verbum, imaginem, & characterem æterni Patris. Tandem qui per processionem cognoscit Spiritum sanctum, statim cognoscit illum, vt donum, vt vinculum, vt nexum mutui amoris Patris & filij.

11. Quartum est, vt sit aliquid pertinens ad dignitatem personæ notificabilis. Hanc conditionem omnes ferè Scholastici requirunt, & colligitur ex Patribus. Cuius ratio est, quia notio debet aliquam perfectionem de persona notificare. Omnis autem perfectio ad dignitatem aliquam pertinet. Defectu huius conditionis improductiuitas in Spiritu sancto non est propria notio ipsius: quia licet inter omnes personas diuinas sola persona Spiritus sancti sit improductiua, cum in ea terminetur, & expleatur tota fecunditas ad intra; quia tamen hæc non pertinet ad dignitatem personæ, cum potius sit negatio perfectionis, non erit ipsius peculiaris notio.

12. Quintum est, vt proprietas per notionem expressa non importetur per modum viæ & tendentiæ ad aliud, sed per modum formæ permanentis, & dantis esse stabile personæ, cuius est proprietas. Defectu huius conditionis excluduntur à propria ratione notionis origines, quæ sunt eadem relationes personarum, significatæ per modum viæ & essentialis tendentiæ ad terminos producidos. Ratio huius conditionis est, quia notio importat proprietatem ad dignitatem personæ spectantem: at magis ad dignitatem personæ spectat proprietas secundum esse firmiter ac stabile, quàm secundum esse fluxile, & ad aliud tendens: ergo potius secundum illum, quàm secundum hunc modum essendi debet notio proprietatem personæ diuinæ importare.

13. His conditionibus à plerisque vel explicitè, vel saltem implicitè admissis, sic vis propositi rationis de quinario numero diui-

narum

S. Thomas
& reliqui
Scholastici.

Damascen.
Reliqui
Patres.

S. Doct.

Patres &
Scholastici.

Mayronus.

Scholastici
& Patres.

narum notionum ostenditur. Nam per paternitatem discernitur prima persona à secunda; per filiationem verò secunda à prima. Quoniam verò in diuinis nulla persona formaliter discernitur ab alia, nisi per relationes immediate fundatas in origine producentis & producti; paternitas autem & filio, cum non sint relationes immediate fundatæ in origine spirantis & spirati, sed generantis & geniti, non possunt formaliter discernere Patrem & Filium à Spiritu sancto; idè assignandæ fuerunt aliæ duæ notionēs, quibus tertia persona discernetur à prima & secunda; & vice versa prima & secunda à tertia. Hæ autem sunt spiratio passiva in Spiritu sancto, quæ illum formaliter discernit à Patre & Filio; & spiratio activa in Patre & Filio, quæ illos formaliter discernit à Spiritu sancto. Atque ex his habetur quaternarius numerus diuinarum notionum. Rursus quia inter diuinas personas debet esse vna improducta, quæ sit primum principium & quasi fons reliquarum: hæc autem sola paternitate discerni non poterat; cum non repugnet esse Patrem, & esse ab alio, vt constat in humanis, in quibus omnes patres, excepto Adamo, sunt ab alio; idè necessaria fuit quinta notio, quæ dignosceretur talis persona, vt improducta & à se; atque hæc est Innascibilitas, quæ non solum dicit negationem natiuitatis, sic enim competit etiam Spiritui sancto, cuius tamen non est peculiaris notio, sed dicit negationem cuiuscunque passivæ productionis, & communicationis ab alio: quo pacto est peculiaris nota & caracteristica proprietas solius Patris, qui à nullo habet esse, sed est principium & fons, seu radix, vt Patres & Concilia loquuntur, totius esse & fecunditatis ad intra. Atque hoc modo quinque erunt notionēs, Innascibilitas, & Paternitas in Patre, Filiatio in Filio, Processio in Spiritu sancto, & communis spiratio in Patre & Filio.

14. Ex his colligitur, notionem esse quid superius ad relationes, relationes verò ad ipsas personales proprietates: nam omnes proprietates personales sunt relationes; & omnes relationes sunt notionēs: non contrà, omnes notionēs sunt relationes; nec omnes relationes sunt proprietates personales: nam Innascibilitas est notio, & non est relatio, sed potius negatio relationis producti; & spiratio activa est relatio, & tamen non est proprietas personalis, cum nullam personam constituat. His tamen non obstantibus,

15. *Obijcit 1.* Gabriel in 1. dist. 28. quæst. vnica, art. 3. dub. 1. corol. 3. vbi negat quinque notionēs in diuinis, & tantum concedit tres Paternitatis, Filiationis, & Processionis. Quoniam si in Deo essent quinque notionēs, esset in eo quinitas rerum: quod damnatum est in Concilio Lateranensi. Sequelam probat: nam quinque notionēs ponunt in Deo quinque res: igitur si in eo sunt quinque notionēs, in eodem erit quinitas rerum. Respondeo negando sequelam. Etenim quin-

que notionēs non important in Deo quinque res realiter distinctas, quod necessarium est ad quinitatem rerum; nam præter tres notionēs personales, reliquæ duæ non sunt res distinctæ realiter: spiratio enim activa non est res distincta realiter à paternitate & filiatione. Innascibilitas verò, cum sit negatio productionis passivæ, non est res à paternitate distincta, sed pura dumtaxat negatio productionis ab alio. Confirmatur, nam etiam si in Deo sint quatuor relationes, non est tamen in eo quaternitas rerum: eò quod ad quantitatem rerum requiruntur quatuor res realiter, ac subiecto distinctæ.

16. *Obijcit 2.* Mayronus in 1. dist. 28. q. 1. in fine, vbi negat spirationem actiuam esse notionem; quia de ratione notionis est; vt sit vnus tantum personæ. Atqui spiratio activa non est vnus tantum personæ, sed duarum communis. Ergo. Confirmatur, quia huius notionis nullam mentionem fecerunt Patres; ergo non debet inter notionēs annumerari. Respondeo, negando maiorem. Etenim de ratione notionis est, vt sit nota discretiva personarum: sed non minus potest esse nota discretiva duarum personarum ab vna tertia, quam vnus ab alia: igitur. Ad confirmationem nego, Patres nullam huius notionis mentionem fecisse, nam etiam si illius mentionem non fecerunt quoad ipsam vocem spirationis, mentionem tamen fecerunt quoad rem sub alijs nominibus, nempe *Emittentis & emissi, Donatoris & Doni, Proferentis & Procedentis*. Legatur Augustinus 5. de Trinit. cap. 11. vbi loquendo de Spiritu sancto, *Donum, inquit, est Patris & Filij. Donum ergo Donatoris, & Donator doni cum dicimus, relatiue vtrumque ad inuicem dicimus.*

17. *Obijcit 3.* Scotus in 1. dist. 28. q. 2. vel in alia impressione q. 1. §. *Ad argumenta huius quæstionis in solutione tertij*, vbi præter quinque notionēs assignatas, admittit sextam Inspirabilitatis, propriam Filij: Nam sicut innascibilitas est propria notio Patris, per quam innotescit eius improductibilitas: ita inspirabilitas est propria notio Filij, per quam innotescit eius improductibilitas per modum spirati. Confirmat, nam sicut tempore Ambrosij & Anselmi non erant nisi tres notionēs Paternitatis, Filiationis, & Processionis, non quod reliquæ duæ reipsa tunc non fuerint, sed quia nondum erant ipsis notæ; & ideo Doctores, Ambrosio & Anselmo posteriores, addentes alias duas, non contradixerunt prioribus; quia illi has non negarunt, etsi non cognouerunt. Ita posteriores Doctores addentes sextam, non contradicunt prioribus, qui illam non cognouerunt.

18. Resp. Nego paritatem: quoniam Innascibilitas negat in Patre omnem productionem passiuam, quæ erat necessarius cognoscenda, vt discerni posset prima persona improducta sanctissimæ Trinitatis. Illa autem discerni non poterat per solam notionem pa-

ternitatis,

Patres &
Concilia.

Gabriel.

Concilium
Lateranense.

Mayronus.

Patres.

Augustin.

Scotus.

Ambrosius.
Anselmus.

ternitatis, quia nō repugnat esse Patrem, & simul ab alio esse productum, vt constat in humanis: igitur cognoscenda fuit per peculiarem notionem Innascibilitatis. At verò inspirabilitas cognoscitur in Filio, cognito proprio modo producendi ipsius: nam hoc ipso, quod cognoscitur vt procedens per intellectum, cognoscitur vt inspirabilis per voluntatem: at non hoc ipso, quod Pater cognoscitur, vt gignens Filium, cognoscitur innascibilis siue ingenuitas, & à se, quia hoc non est necessariò connexum cum illo. Ad confirmationem nego, tempore Ambrosij & Anselmi non fuisse, nisi tres tantum notionnes cognitæ, quoad rem ipsam, licet illæ non fuerint sub proprijs nominibus expressæ. Vt constat ex Magistro in 1. dist. 19. in fine, vbi rem ipsam agnoscit, licet proprium nomen non habeat.

Ambrosius.
Anselmus.

Magister.

19. *Obijcies 4.* Innascibilitas est negatio; ergo non potest esse notio alicuius personæ diuinæ. Antecedens constabit ex dicendis. Consequentia probatur, quia notio, vt supra ostendimus, est proprietas pertinet ad dignitatem personæ: negatio autem, cum nullam perfectionem ponat in persona, non poterit ad dignitatem personæ pertinere. Respondeo negando consequentiam: quoniam ad notionem sufficit, vt saltem mediata ducat ad notitiam positiuæ proprietatis & dignitatis personæ. Innascibilitas autem, esto formaliter sit negatio, est tamen mediata notificatiua positiuæ dignitatis & proprietatis personæ Patris, quatenus per illam dignoscitur prima persona, vt à reliquis distincta, per esse improductum & à se.

20. *Obijcies 5.* Omnis proprietas est relatiua, Innascibilitas non est relatiua, sed potius negatio relationis, negat enim formaliter relationem ad genitorem; ergo non potest esse notio. Respondeo. Nego omnem notionem debere esse relatiuam; sufficit enim, vt sit alicuius dignitatis notificatiua. Licet igitur omnis relatio sit notio: non tamen è con-

uerso omnis notio est relatio.

21. *Obijcies 6.* Non solum Pater est ingenuitas, sed etiam essentia est ingenuitas: ergo ingenuitas non est propria notio Patris. Respondeo ingenuitas sumi dupliciter, vno modo vt positiue repugnans, cuiusque productioni & communicationi passiuæ: alio modo vt indifferens ad communicationem vel productionem passiuam. Primo modo est propria notio Patris, cui positiue repugnat quæcunque passiuæ productio personalitatis, aut communicatio naturæ; cum illam essentialiter habeat à se. Secundo modo conuenit etiam naturæ; quæ considerata ex se, vt præcisa à personalitatibus, est indifferens, vt communicetur in Filio & Spiritu sancto per passiuam productionem Filij & Spiritus sancti, aut non communicetur in Patre per Ingenuitatem Patris.

22. Ex dictis sequitur, non posse vnā notionem de alia prædicari: quia notio inuoluit secundam intentionem, per quam vna, vt concepta distinguitur ab alia; quemadmodum nec vnum attributum, vt stat sub secunda intentione, prædicari potest de alio. Non enim rectè dices, *attributum sapientiæ est attributum bonitatis*: etiam si rectè dicatur *sapientiæ est bonitas*. Ita nec rectè dices, *notio paternitatis est notio innascibilitatis*, paternitas est spiratio actiua; & vice versa. Ratio est, quia in prima propositione prædicatur attributum siue notio, vt stat sub secunda intentione, siue vt connotans conceptum formalem concipientis: & quia vnum attributum siue notio, vt connotans conceptum formalem concipientis, non est aliud attributum, & notio connotans alium conceptum formalem concipientis; ideo falsa est prædicatio. In secunda verò propositione, quia prædicatur vnum attributum de alio, vel vna notio de alia, prout est à parte rei; & quia à parte rei vnum attributum includit formaliter aliud, & vna notio aliam notionem eiusdem personæ, idèò valida est prædicatio.

DISPUTATIO XXV.

De Persona Patris.

QUÆDAM IJS, quæ ad omnes personas Diuinas in communi spectant, disputandum superest de reliquis, quæ ad singulas personas in particulari pertinent: & primò de persona Patris, quæ est

in Trinitate prima. De qua tria disputanda occurrunt. Primum est, an illi conueniat ratio Principij, Authoris, & Causæ. Secundum est, an ratio Ingeniti sit proprium Patris. Tertium quid illud de formali importet.

SECTIO